

Wyrok z dnia 30 listopada 2005 r.

I UK 95/05

Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) nie przewiduje „zawieszenia działalności gospodarczej” powodującego brak obowiązku uiszczania składek ubezpieczeniowych, a więc Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest upoważniony do zwolnienia ubezpieczonego z tego obowiązku.

Przewodniczący SSN Jerzy Kwaśniewski, Sędziowie SN: Maria Tyszel (sprawozdawca), Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 30 listopada 2005 r. sprawy z odwołania Grzegorza K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w B. o ustalenie braku obowiązku podlegania ubezpieczeniu społecznemu, na skutek kasacji ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 19 stycznia 2005 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku wyrokiem z dnia 26 sierpnia 2004 r. [...] oddalił odwołanie Grzegorza K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w B. z 5 marca 2004 r., stwierdzającej, że podlega on obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym od 1 stycznia 1999 r. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności w zakresie usług budowlanych.

Rozstrzygnięcie to Sąd oparł na następujących ustaleniach. Grzegorz K. z dniem 1 lutego 1997 r. zarejestrował działalność gospodarczą w zakresie wykonawstwa budowlanego, kosztorysowania i projektowania, opodatkowaną zryczałtowanym podatkiem dochodowym od przychodów ewidencjonowanych. W dniu 6 grudnia 1999 r. zgłosił zawieszenie prowadzenia działalności gospodarczej, a po tej dacie dokonywał wielokrotnych zawieszeń tej działalności w okresach, kiedy nie osiągał przy-

chodu. Sąd Okręgowy odwołując się do przepisów art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm., zwanej dalej ustawą o sus) i powołując się na treść postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 2003 r., II UK 111/03 (błędnie powołanego jako uchwała), uznał, że prowadzenie działalności gospodarczej ma miejsce nie tylko w okresach osiągania przychodu, ale także podczas faktycznego niewykonywania działalności, w związku z czym osoba prowadząca pozarolniczą działalność podlega obowiązkowi ubezpieczenia społecznego od dnia rozpoczęcia jej wykonywania do dnia zaprzestania.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku, wyrokiem z dnia 19 stycznia 2005 r. [...] oddalił apelację ubezpieczonego, podzielając ustalenia faktyczne i ocenę prawną dokonane przez Sąd pierwszej instancji.

W kasacji od tego wyroku, pełnomocnik Grzegorza K. wniósł o jego zmianę i ustalenie, iż w okresie spornym Grzegorz K. nie podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, zarzucając naruszenie prawa materialnego: art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 13 pkt 4 ustawy o sus oraz art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. - Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 101, poz. 1178 ze zm.), „poprzez błędną ich wykładnię i w konsekwencji przyjęcie, iż w okresie spornym Grzegorz K. podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej, pomimo braku, iż w tym czasie wielokrotnie dokonywał on zawieszenia swej działalności gospodarczej z uwagi na zły stan zdrowia, prowadzona przez niego firma w ogóle nie funkcjonowała, zaś on sam nie osiągał w związku z tym żadnych dochodów”.

Jako okoliczność uzasadniająca rozpoznanie przedmiotowej kasacji, wskazano potrzebę rozstrzygnięcia kwestii dopuszczalności i legalności stosowania zawieszenia działalności gospodarczej w sytuacji, gdy żadne normy prawne nie przewidują takiej możliwości, a mimo to zawieszenie jest bardzo często stosowanym środkiem w obrocie gospodarczym. W odczuciu skarżącego, potrzeba wyjaśnienia tego zagadnienia jest zasadna z punktu widzenia przepisu art. 32 ust. 1 Konstytucji RP i art. 2a ust. 1 i 2 ustawy o sus i wyrażonej tam zasady równości wobec prawa, w sytuacji, gdy osoba, która zawiesiła swą działalność gospodarczą, jest traktowana w ten sam sposób, jak osoba prowadząca taką działalność.

Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Wobec wejścia w życie z dniem 6 lutego 2005 r. ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98) stosownie do jej art. 3, do rozpoznania kasacji od orzeczenia wydanego przed dniem wejścia w życie ustawy, stosuje się przepisy dotychczasowe.

Zgodnie z art. 393¹¹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach kasacji, wyznaczonych przytoczonymi w niej podstawami skonkretyzowanymi zarzutami, ich uzasadnieniem oraz jej wnioskami. Wobec braku podstawy kasacyjnej z art. 393¹ pkt 2 k.p.c., dokonując oceny zasadności zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego Sąd Najwyższy - zgodnie z art. 393¹¹ § 2 k.p.c. - jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego wyroku. Podstawą faktyczną w rozpoznawanej sprawie było ustalenie, że wnioskodawca prowadzący od 1997 r. pozarolniczą działalność gospodarczą w zakresie usług budowlanych, w dniu 6 grudnia 1999 r. „zgłosił zawieszenie prowadzenia działalności i po tej dacie dokonywał wielokrotnych zawieszeń tej działalności w okresach szczegółowo wymienionych w zaskarżonej decyzji”.

W tych okolicznościach faktycznych, kasacyjne zarzuty naruszenia prawa materialnego są bezzasadne. W szczególności chybiony jest zarzut naruszenia art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 13 pkt 4 ustawy o sus. Z mocy art. 6 ust. 1 pkt 5 tej ustawy osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą obowiązkowo podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, natomiast - stosownie do jej art. 11 ust. 3 - osoby te, na swój wniosek, podlegają dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu, a zgodnie z art. 13 pkt 4 tejże ustawy, obowiązek ubezpieczeń istnieje od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej do dnia zakończenia jej wykonywania. Skład orzekający podziela stanowisko Sądu Apelacyjnego, wyrażone za postanowieniem Sądu Najwyższego z 17 lipca 2003 r., II UK 111/03 (niepublikowane), iż „nie może budzić wątpliwości, że osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą podlegają obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu od dnia rozpoczęcia wykonywania takiej działalności i ubezpieczenie to trwa do dnia zaprzestania jej wykonywania stosownie do art. 13 pkt 4 ustawy o sus”. Nie jest trafny pogląd kasacji, że postanowienie to zostało wydane w odmiennych okolicznościach faktycz-

nych. W okolicznościach tych, stanowiących podstawę powołanego postanowienia, przerwy w działalności były spowodowane „oczekiwaniem na zamówienie towarów”, a więc podobnie jak w rozpoznawanej sprawie były okresami, w których ubezpieczony nie uzyskiwał przychodu z prowadzonej działalności. Obowiązujące przepisy zarówno ustawy o sus, jak również ustawy z 14 listopada 1999 r. - Prawo o działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 101, poz. 1178 ze zm.), nie przewidują możliwości „zawieszenia działalności gospodarczej”, lecz jedynie „zaprzestanie” jej wykonywania. Również, spowodowane niezdolnością do pracy okresy niewykonywania działalności gospodarczej, nie podlegają wyłączeniu z obowiązkowego ubezpieczenia, a dla osób objętych dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym, jeśli są udokumentowane zaświadczeniem lekarskim, mogą stanowić podstawę pobierania zasiłku chorobowego.

Skarżący nietrafnie powołuje się też na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2002 r., II UKN 710/00 (OSNP 2003 nr 20, poz. 498), którego teza brzmi: „podpisanie w trakcie zwolnienia lekarskiego dokumentów finansowych nie może być traktowane jako prowadzenie działalności gospodarczej powodujące utratę prawa do zasiłku chorobowego (art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 143 ze zm.)” - dlatego, że stan faktyczny, będący podstawą orzekania w tamtej sprawie dotyczył kwestii przyznania zasiłku chorobowego przedsiębiorcy, który działając jako pracodawca wykonywał w czasie niezdolności do pracy pewne czynności związane z prowadzoną działalnością gospodarczą. Przedmiotem rozstrzygnięcia w tej sprawie było prawo do zasiłku chorobowego, a nie podleganie obowiązkom ubezpieczenia społecznego i związanej z nimi powinności odprowadzania składek z tego tytułu.

Z ustalonego stanu faktycznego sprawy nie wynika, aby ubezpieczony zgłaszał wyrejestrowanie działalności gospodarczej z ewidencji tej działalności, prowadzonej przez organy gminy. Działalność gospodarcza jest działalnością, z którą związana jest konieczność ponoszenia przez przedsiębiorcę ryzyka gospodarczego. Zatem przedsiębiorca rozpoczynający działalność powinien liczyć się z takim ryzykiem obejmującym okresy faktycznego przestoju w wykonywaniu działalności, czy to z powodu braku płynności finansowej, czy też na przykład z powodu choroby przedsiębiorcy i niemożności zastąpienia go w wykonywaniu czynności biznesowych przez współpracownika (pracownika firmy). Skoro nie nastąpiło wykreślenie działalności

gospodarczej z ewidencji, to należy domniemywać, że działalność ta była przez skarżącego prowadzona - że istniał obowiązek zapłaty składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne. Podobny pogląd wyraził Sąd Apelacyjny w Białymstoku w uzasadnieniu wyroku z dnia 17 grudnia 2003 r., III AUa 1531/03 (OSA 2004 nr 9, poz. 22), a także Sąd Najwyższy w wyroku z 11 stycznia 2005 r., I UK 105/04 (OSNP 2005 nr 13, poz. 198), w którym Sąd ten stwierdził, iż „wpis do ewidencji nie tylko „legalizuje” wykonywanie działalności gospodarczej, ale też wyznacza czasowe granice bycia przedsiębiorcą, a wynikają z niego również inne konsekwencje prawne, przewidziane w prawie podatkowym, czy finansowym i w prawie ubezpieczenia społecznego”.

Zarzut naruszenia zaskarżonym wyrokiem art. 2 - Prawa o działalności gospodarczej, jest nietrafny z tych samych względów, o których wspomniano wyżej. Warto przy tym dodać, że definicja legalna działalności gospodarczej, zamieszczona w tym przepisie, przez którą należy rozumieć „zarobkową działalność wytwórczą, handlową, budowlaną, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i eksploatację zasobów naturalnych, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły”, oznacza, że działalność ta ma być z założenia działalnością wykonywaną w sposób zorganizowany i nastawioną na nieokreślony z góry okres czasu, zatem bez znaczenia dla charakteru takiej działalności są ewentualne przerwy w faktycznym wykonywaniu tej działalności, już po jej uruchomieniu. W związku z powyższym „zamrożenie” działalności, na które powołuje się pełnomocnik skarżącego, jest pozbawione znaczenia prawnego.

Odnosząc się do postawionego przez skarżącego pytania, dlaczego „zawieszony” przedsiębiorca „ma ponosić te same zobowiązania płatnicze, co przedsiębiorca normalnie prowadzący swą działalność gospodarczą i osiągający zysk?” (w kontekście konstytucyjnej zasady równości wobec prawa), winno być skierowane pod adresem ustawodawcy, a nie Sądu Najwyższego, powołanego do czuwania nad jednolitością orzecznictwa sądowego, a nie do stanowienia prawa. Sąd Najwyższy nie może poprawiać ustawodawcy, dokonując wykładni przepisów prawnych *contra legem*. Skoro ustawa o sus nie przewiduje „zawieszenia działalności”, powodującego brak obowiązku uiszczania składek ubezpieczeniowych, to Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest uprawniony do zwolnienia ubezpieczonego z tego obowiązku, a stanowisko Sądu Apelacyjnego było prawidłowe, zgodne z ustawą i nie stanowiło żadnej „nadinterpretacji prawa”.

Biorąc powyższe pod uwagę, skoro wszystkie zarzuty kasacyjne okazały się nieusprawiedliwione, Sąd Najwyższy w oparciu o przepis art. 393¹² k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

=====